



«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ
ва педогогикалии Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни,
иҷтимоӣ ва илмҳои таърих, профессор
Ибодуллозода А. И.

соли 2026

Такризи

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Саймаҳмадов Лутфулло
Насридинович дар мавзуи «Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми
геополитикии ҷаҳони муосир» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади
илмӣ сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои
байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ

**Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи
ихтисоси илмӣ.** Диссертатсияи Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович дар
мавзуи «Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир»
аз ҷиҳати мазмун, самти таҳлил ва доираи масъалаҳои баррасишуда ба
талаботи шиносномаи ихтисоси илмӣ 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии
муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ ҷавобгӯ
мебошад. Дар банди 5-уми шиносномаи ихтисоси мазкур «Геополитика ва
омилҳои геополитикии рушди ҷаҳонӣ» барои таҳқиқ пешбинӣ гардидааст.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот. Мавзуи диссертатсияи Саймаҳмадов
Лутфулло Насридинович таҳти унвони «Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми
геополитикии ҷаҳони муосир» ба яке аз масъалаҳои муҳим ва мубрами
илмӣ сиёсатшиносӣ бахшида шуда, аҳаммияти назариявӣ ва амалии зиёд
дорад. Дар шароити тағйироти босуръати низоми муносибатҳои
байналмилалӣ, ташаккули низоми бисёркутбии ҷаҳон, шиддат гирифтани
рақобати геополитикии қудратҳои ҷаҳонӣ ва минтақавӣ, инчунин афзоиши
таҳдиду хатарҳои нави амниятӣ, масъалаи муайян намудани ҷойгоҳ ва
нақши Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии муосир аҳаммияти
хос пайдо кардааст.

Ҷумҳурии Тоҷикистон истиклоли давлатии худро дар марҳилаи
тағйироти куллии низоми байналмилалӣ ба даст оварда, дар шароити бисёр
мураккаби сиёсӣ иҷтимоӣ ба ташаккули давлатдорӣ миллӣ ва сиёсати
хориҷии мустақил оғоз намуд. Ҷанги шаҳрвандӣ, зарурати барқарор

намудани суботи сиёсӣ, ҳифзи истиклолият ва таъмини амнияти миллӣ аз ҷумлаи омилҳое буданд, ки ба ташаккул ва рушди сиёсати хориҷии кишвар таъсири муайян расониданд. Аз ин рӯ, таҳқиқи омилҳои дохилӣ ва хориҷие, ки ба мавқеи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсир мерасонанд, барои дарки дурусти равандҳои сиёсӣ геополитикии минтақа ва ҷаҳон аҳаммияти муҳими илмӣ дорад.

Ҳамчунин, пас аз ғурупошии Иттиҳоди Шӯравӣ низоми ҷаҳонӣ ба марҳилаи нави рушд ворид гардида, рақобати манфиатҳои геополитикии давлатҳои абарқудрат ва марказҳои нави қудрат шиддат ёфт. Дар баробари ин, таҳдидҳои муосир, аз ҷумла терроризми байналмилалӣ, экстремизм, ҷинояткорӣ фаромиллӣ, гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир, муҳочирати ғайриқонунӣ, таҳдидҳои киберӣ, тағйирёбии иқлим ва дигар омилҳои бесуботкунанда ба яке аз масъалаҳои меҳварии сиёсати ҷаҳонӣ табдил ёфтанд. Ҳамзамон, рушди босуръати технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ, рақамикунӣ муносибатҳои байналмилалӣ ва густариши равандҳои ҷаҳонишавӣ муҳити нави рақобати геополитикиро ба вуҷуд овардаанд.

Дар чунин шароит Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун давлати дорои мавқеи муҳимми геостратегӣ дар Осиёи Марказӣ, ки бо Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон ҳаммарз мебошад, дар ҷорроҳаи манфиатҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, энергетикӣ ва амнияти қудратҳои ҷаҳонӣ ва минтақавӣ қарор дорад. Иштироки ғаболонии кишвар дар созмонҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ, аз ҷумла дар самти таъмини амнияти минтақавӣ, мубориза бар зидди терроризм ва экстремизм, ҳалли масъалаҳои обу иқлим, рушди ҳамкориҳои иқтисодӣ ва нақлиётӣ, инчунин татбиқи сиёсати хориҷии бисёрсамта зарурати омӯзиши амиқи ҷойгоҳ ва нақши Тоҷикистонро дар низоми геополитикии ҷаҳонӣ муосир боз ҳам муҳим мегардонад.

Дар диссертатсия масъалаҳои назариявии ташаккул ва рушди афкори геополитикӣ, таҳаввули парадигмаҳои геополитикӣ, хусусиятҳои рақобати геополитикии давлатҳо, манфиатҳои геополитикии қудратҳои ҷаҳонӣ ва минтақавӣ, инчунин таъсири онҳо ба сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлили илмӣ қарор гирифтаанд. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки дар асоси таҳлили назарияҳои муосири геополитикӣ ва таҷрибаи байналмилалӣ хусусиятҳои ҷойгоҳи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар низоми муносибатҳои байналмилалӣ муайян намояд.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки хулосаҳо ва натиҷаҳои илмӣ бадастомада метавонанд барои тақмили таҳқиқоти минбаъда дар соҳаи геополитика, муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати

хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон заминаи илмӣ фароҳам оваранд. Аҳаммияти амалии таҳқиқот бошад, дар имконияти истифодаи натиҷаҳои он ҳангоми таҳияи концепсияҳо ва стратегияҳои сиёсати хориҷӣ, амнияти миллӣ ва рушди муносибатҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин дар раванди таълими фанҳои «Сиёсатшиносӣ», «Геополитика», «Муносибатҳои байналмилалӣ», «Амнияти миллӣ» ва дигар фанҳои марбут зоҳир мегардад.

Дарачаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ, хулосаю пешниҳод, ки дар диссертатсия оварда шудаанд. Таҳлили муҳтавои диссертатсияи доктлаби дараҷаи илмӣ таҳти унвони «Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир» нишон медиҳад, ки гузоришҳои илмӣ, хулосаҳо ва пешниҳодҳои муаллиф дар асоси заминаи мустаҳками назариявӣ методологӣ, истифодаи васеи сарчашмаҳои илмии ватанӣ ва хориҷӣ, санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ, маводи таҳлилӣ ва воқеиятҳои сиёсӣ таҳия гардида, аз ҷиҳати илмӣ ба таври кофӣ асоснок мебошанд.

Муаллиф дар раванди таҳқиқ ба доираи васеи адабиёти илмии марбут ба масъалаҳои геополитика, муносибатҳои байналмилалӣ, амнияти миллӣ ва сиёсати хориҷӣ таъя намуда, назарияҳо ва концепсияҳои муосири илмиро мавриди таҳлил қарор додааст. Инчунин, зимни таҳқиқ аз санадҳои байналмилалӣ, ҳуҷҷатҳои стратегӣ ва концептуалии Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводи созмонҳои байналмилалӣ ва таҳқиқоти олимони ватанӣ хориҷӣ самаранок истифода шудааст, ки ба баланд гардидани сатҳи эътимоднокии натиҷаҳои илмӣ мусоидат намудааст.

Асоснокӣ натиҷаҳои таҳқиқот ба интиҳоби дурусти методология ва истифодаи маҷмуи усулҳои илмии таҳқиқот таъмин гардидааст. Аз ҷумла, истифодаи методи диалектикӣ имкон додааст, ки равандҳои геополитикӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ ҳамчун падидаҳои доимо тағйирёбанда мавриди омӯзиш қарор гиранд. Методи системавӣ барои таҳлили таъсири омилҳои дохилӣ ва хориҷӣ ба мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳон, методи муқоисавӣ барои муайян намудани хусусиятҳои манфиатҳои геополитикии давлатҳо ва арзёбии таҷрибаи онҳо, инчунин методҳои сохторию функционалӣ, таърихӣ, мантиқӣ ва таҳлили сиёсӣ барои ошкор намудани хусусиятҳои ташаккул ва рушди сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон самаранок истифода гардидаанд.

Хулосаҳо ва натиҷаҳои бадастомада аз таҳлили пайдарпайи маводи назариявӣ ва далелҳои воқеии сиёсӣ маншаъ гирифта, бо низоми мантиқӣ ва далелҳои илмӣ асоснок карда шудаанд. Муаллиф тавонистааст робитаи байни равандҳои геополитикии ҷаҳонӣ, манфиатҳои геостратегии

қудратҳои бузург ва сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистонро таҳлил намуда, ҷойгоҳ ва нақши кишварро дар низоми муносибатҳои байналмилалӣ муосир ба таври илмӣ арзёбӣ намояд.

Дар диссертатсия масъалаҳои марбут ба таҳаввули парадигмаҳои геополитикӣ, ташаккули манфиатҳои геостратегии давлатҳо, хусусиятҳои рақобати геополитикӣ дар муҳити байналмилалӣ, омилҳои таъсиргузор ба амнияти минтақа ва нақши Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳалли масъалаҳои амнияти минтақавӣ ва байналмилалӣ мавриди таҳлили ҳамаҷониба қарор гирифтаанд. Натиҷаҳои таҳқиқ барои дарки амиқтари қонуниятҳои рушди низоми геополитикии ҷаҳони муосир, хусусиятҳои рақобати геополитикии қудратҳои ҷаҳонӣ ва минтақавӣ, инчунин арзёбии манфиатҳои миллӣ ва геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти назариявии муҳим доранд.

Пешниҳодҳои илмӣ муаллиф аз мазмуни таҳқиқоти анҷомёфта мантиқан бармеоянд ва ба тақмили сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҳкими амнияти миллӣ, ҳифзи манфиатҳои миллӣ, густариши ҳамкориҳои байналмилалӣ ва баланд бардоштани нақши кишвар дар низоми муносибатҳои байналмилалӣ равона гардидаанд. Пешниҳодҳои мазкур хусусияти амалӣ дошта, метавонанд ҳангоми таҳияи стратегияҳо, концепсияҳо ва барномаҳои давлатӣ, инчунин дар фаъолияти мақомоти давлатӣ ва муассисаҳои илмӣ-таҳқиқотӣ истифода шаванд.

Навгонии илмӣ таҳқиқ ва саҳеҳии натиҷаҳои гирифташуда. Таҳлили мухтавои диссертатсияи Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович нишон медиҳад, ки таҳқиқоти анҷомдодашуда дорои навгонии илмӣ назаррас буда, натиҷаҳои бадастомада аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ арзиши баланди илмӣ доранд. Навгонии илмӣ таҳқиқот дар заминаи таҳлили амиқи сарчашмаҳои илмӣ ватанӣ ва хориҷӣ, истифодаи равишҳои муосири методологии илмӣ сиёсӣ ва омӯзиши ҳамаҷонибаи равандҳои геополитикии ҷаҳони муосир асоснок гардидааст.

Навгонии илмӣ диссертатсия дар он ифода меёбад, ки муаллиф дар асоси таҳлили ҳамаҷонибаи назарияҳои классикӣ ва муосири геополитика, омӯзиши равандҳои ҷаҳонишавӣ ва таҳаввулоти низоми муносибатҳои байналмилалӣ масъалаи ҷойгоҳ ва нақши Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир аз дидгоҳи илмӣ сиёсӣ ба таври комплексӣ мавриди таҳқиқ қарор додааст. Муаллиф тавонистааст таҳаввули концепсияҳои геополитикиро дар шароити ташаккули низоми бисёрқутбии ҷаҳон таҳлил намуда, тамоюлҳои асосии рушди равандҳои

геополитикии муосир ва таъсири онҳоро ба муносибатҳои байналмилалӣ муайян намояд.

Дар диссертатсия механизмҳои ташаккул ва амалишавии манфиатҳои геополитикии давлатҳои абарқудрат ва марказҳои нави қудрат, инчунин омилҳои асосии таъсиргузор ба рақобати геополитикӣ дар шароити ҷаҳони муосир аз нигоҳи илмӣ таҳлил гардидаанд. Дар асоси ин таҳлил хусусиятҳои таъсири равандҳои геополитикӣ ба муҳити сиёсӣ ва амниятии минтақаи Осиёи Марказӣ муайян карда шуда, ҷойгоҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми нави муносибатҳои байналмилалӣ арзёбии илмӣ гардидааст.

Муаллиф бори аввал бо така ба воқеияти геополитикии минтақа ва таҷрибаи даврони соҳибистиклолӣ тағйирёбии ҷойгоҳ ва нақши Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир таҳлил намуда, нишон додааст, ки мавқеи геостратегии кишвар, сиёсати хориҷии бисёрсамта ва иштироки фаъолонаи он дар созмонҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ ба таҳкими нуфузи байналмилалӣ ва ҳифзи манфиатҳои миллӣ мусоидат менамоянд.

Дар таҳқиқот нақш ва аҳаммияти Федератсияи Русия ва Ҷумҳурии Мардумии Чин ҳамчун шарикони стратегии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таъмини амнӣ минтақавӣ, рушди ҳамкорӣҳои сиёсӣ иқтисодӣ ва ташаккули муҳити нави геополитикии Осиёи Марказӣ ба таври илмӣ арзёбӣ гардидааст. Ҳамзамон, таъсири рақобати қудратҳои ҷаҳонӣ ба вазъи сиёсӣ ва амниятии минтақа таҳлил шуда, омилҳои асосии таъсиргузор ба сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шудаанд.

Яке аз ҷанбаҳои муҳимии навгони илмӣ диссертатсия таҳияи пешниҳодҳои илмӣ ва тавсияҳои амалӣ оид ба таҳкими мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир, тақмили сиёсати хориҷӣ, ҳифзи манфиатҳои миллӣ, рушди ҳамкорӣҳои байналмилалӣ ва таҳкими амнӣ миллӣ мебошад. Пешниҳодҳои муаллиф ба тақмили асосҳои назариявӣ ва амалии сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон нигаронида шуда, метавонанд дар фаъолияти мақомоти давлатӣ ва муассисаҳои илмӣ таҳқиқотӣ мавриди истифода қарор гиранд.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия. Натиҷаҳои диссертатсияи доктлаби дараҷаи илмӣ дорои аҳаммияти назарраси илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ буда, дар рушди таҳқиқоти назариявии соҳаи геополитика, муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсати хориҷӣ саҳми арзанда мегузоранд.

Аҳаммияти илмӣ таҳқиқот, пеш аз ҳама, дар он ифода меёбад, ки дар диссертатсия масъалаҳои марбут ба таҳаввули низоми геополитикии ҷаҳони муосир, тағйирёбии тавозуни қудрат дар муносибатҳои байналмилалӣ, ташаккул ва амалишавии манфиатҳои геополитикии давлатҳо, инчунин ҷойгоҳ ва нақши Ҷумҳурии Тоҷикистон дар муҳити нави геополитикӣ ба таври ҳамаҷониба таҳлил гардидаанд. Хулосаҳои илмӣ муаллиф барои амиктар дарк намудани қонуниятҳои рушди равандҳои геополитикӣ, муайян намудани омилҳои таъсиргузор ба сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тақмили таҳқиқоти минбаъда дар соҳаи геополитика ва муносибатҳои байналмилалӣ аҳаммияти назариявии муҳим доранд.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки пешниҳодҳо ва тавсияҳои илмӣ муаллиф метавонанд ҳангоми таҳия ва тақмили стратегияҳо, концепсияҳо ва барномаҳои давлатӣ дар самти сиёсати хориҷӣ, амнияти миллӣ, рушди ҳамкорихои минтақавӣ ва байналмилалӣ, инчунин дар фаъолияти мақомоти давлатӣ, марказҳои таҳлилӣ ва муассисаҳои илмӣ-таҳқиқотӣ истифода шаванд. Натиҷаҳои диссертатсия инчунин метавонанд дар раванди таълими фанҳои «Сиёсатшиносӣ», «Геополитика», «Муносибатҳои байналмилалӣ», «Амнияти миллӣ» ва дигар фанҳои тахассусӣ, инчунин ҳангоми таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои таълимӣ ва барномаҳои таълимӣ мавриди истифода қарор гиранд.

Аҳаммияти иқтисодии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки натиҷаҳои бадастомада метавонанд барои муайян намудани самтҳои афзалиятноки сиёсати иқтисодии хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҳкими ҳамкорихои иқтисодӣ сармоягузорӣ бо давлатҳои шарик, рушди долонҳои байналмилалӣ нақлиёти транзитӣ, таъмини амнияти энергетикӣ ва истифодаи самараноки имкониятҳои геоиқтисодии кишвар ҳамчун давлати дорои мавқеи муҳимми геостратегӣ мусоидат намоянд. Пешниҳодҳои муаллиф метавонанд ҳангоми таҳияи сиёсати давлатӣ дар самти рушди ҳамкорихои байналмилалӣ иқтисодӣ ва ҷалби сармоягузори хориҷӣ низ мавриди истифода қарор гиранд.

Аҳаммияти иҷтимоии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки натиҷаҳои диссертатсия ба таҳкими суботи сиёсӣ иҷтимоӣ, рушди фарҳанги сиёсӣ, баланд бардоштани сатҳи маърифати сиёсӣ ва геополитикии ҷомеа, таҳкими ҳувияти миллӣ ва ҳифзи манфиатҳои миллӣ мусоидат менамоянд. Ҳамзамон, хулосаҳои илмӣ муаллиф метавонанд барои баланд бардоштани сатҳи огоҳии ҷомеа оид ба масъалаҳои амнияти миллӣ,

муносибатҳои байналмилалӣ ва нақши Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир заминаи илмӣ фароҳам оваранд.

Ҳамин тариқ, натиҷаҳои диссертатсия дорои аҳамияти баланди илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ буда, метавонанд дар рушди минбаъдаи таҳқиқоти илмӣ, такмили сиёсати хориҷӣ, таҳкими амнияти миллий, рушди ҳамкориҳои байналмилалӣ ва ҳифзи манфиатҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳми назаррас гузоранд.

Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои диссертатсия. Таҳлили мухтавои диссертатсияи доктараи дараҷаи илмӣ нишон медиҳад, ки натиҷаҳои таҳқиқ аз дараҷаи баланди эътимоднокӣ, дурустӣ ва асоснокии илмӣ бархӯрдоранд. Эътимоднокии натиҷаҳои бадастомада, пеш аз ҳама, бо интихоби дурусти заминаҳои назариявӣ методологӣ, истифодаи васеи сарчашмаҳои муътамади илмӣ, татбиқи маҷмуи усулҳои муосири таҳқиқоти сиёсӣ ва риояи принципҳои асосии таҳқиқоти илмӣ таъмин гардидааст. Муаллиф дар ҷараёни таҳқиқ аз назарияҳо ва концепсияҳои эътирофшудаи геополитика, муносибатҳои байналмилалӣ ва сиёсатшиносӣ истифода намуда, натиҷаҳои таҳлилро дар заминаи онҳо асоснок кардааст. Ҳамзамон, истифодаи равишҳои илмӣ муосир имкон додааст, ки масъалаҳои таҳқиқшаванда аз дидгоҳи таҳлили комплексӣ ва объективӣ баррасӣ гардида, хулосаҳои пешниҳодшуда бо далелҳои илмӣ ва воқеиятҳои сиёсӣ тасдиқ карда шаванд.

Дараҷаи баланди эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ инчунин бо истифодаи маҷмуи усулҳои илмӣ, аз ҷумла усулҳои диалектикӣ, системавӣ, муқоисавӣ, таърихӣ, сохторию функционалӣ ва таҳлили сиёсӣ таъмин шудааст. Истифодаи ин усулҳо ба муаллиф имконият додааст, ки таҳаввулотҳои низоми геополитикии ҷаҳони муосир, хусусиятҳои рақобати геополитикии қудратҳои ҷаҳонӣ ва минтақавӣ, инчунин ҷойгоҳ ва нақши Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар низоми муносибатҳои байналмилалӣ ба таври илмӣ таҳлил ва арзёбӣ намояд.

Далеловарии муаллиф дар таҳқиқот ба доираи васеи сарчашмаҳои боэътимоди илмӣ ва расмӣ асос меёбад. Дар раёндаи таҳқиқ муаллиф аз санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳо, стратегияҳо, концепсияҳо ва дигар ҳуҷҷатҳои расмӣ, инчунин аз санадҳои байналмилалӣ, созишномаҳои байнидавлатӣ, ҳуҷҷатҳои созмонҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ, аз қабили Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, Созмони Аҳдномаи амнияти дастаҷамъӣ ва Созмони ҳамкории Шанхай, изҳорот ва маводи расмӣ мақомоти давлатӣ васеъ истифода намудааст.

Ҳамзамон, заминаи назариявии таҳқиқотро монографияҳо, китобҳои илмӣ, диссертатсияҳо, авторефератҳо, мақолаҳои илмӣ олимони ватанӣ ва хориҷӣ, маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда ва дигар осори илмӣ марбут ба масъалаҳои геополитика, муносибатҳои байналмилалӣ, сиёсати хориҷӣ ва амнияти миллӣ ташкил медиҳанд. Илова бар ин, барои таҳлили равандҳои муосири геополитикӣ ва муқоисаи маълумоти мавҷуда аз сарчашмаҳои электронии муътамад, аз ҷумла сомонаҳои расмӣ мақомоти давлатӣ, созмонҳои байналмилалӣ, марказҳои таҳлилӣ ва воситаҳои ахбори омма низ самаранок истифода шудааст.

Истифодаи ҳамаҷониба ва ҳамгироёнаи ин сарчашмаҳо ба муаллиф имкон додааст, ки натиҷаҳои таҳқиқро дар асоси маълумоти бозътимод ва санҷидашуда таҳия намуда, хулосаҳо ва пешниҳодҳои илмиро бо далелҳои воқеӣ асоснок намояд.

Саҳми шахсии доктарабӣ дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ. Саҳми шахсии доктарабӣ дар иҷрои мустақилонаи тамоми марҳилаҳои таҳқиқоти илмӣ ифода меёбад. Муаллиф мустақилона заминаҳои назариявӣ методологии таҳқиқотро таҳия намуда, сарчашмаҳои илмиро таҳлил ва ҷамъбаस्त кардааст, равандҳои геополитикии ҷаҳони муосир ва ҷойгоҳи Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар онҳо мавриди таҳқиқ қарор дода, хулосаҳо ва пешниҳодҳои илмиро асоснок намудааст. Хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия пешниҳодшуда натиҷаи таҳқиқоти мустақилонаи муаллиф буда, аз сатҳи баланди омодагии илмӣ, мустақилияти таҳқиқотӣ ва қобилияти таҳлилии ӯ шаҳодат медиҳанд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзӯи диссертатсия. Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионии Саймаҳмадов Лутфулло Насридиновӣ ба таври кофӣ дар интишороти илмӣ инъикос ёфтаанд. Аз рӯйи мавзӯи диссертатсия муаллиф 6 мақолаи илмиро дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 4 маърузаро дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ ба нашр расонидааст.

Теъдод ва муҳтавои интишороти илмӣ муаллиф ба талаботи банди 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 июни соли 2023, №295) тасдиқ гардидааст, пурра мутобиқат менамоянд.

Арзёбии мазмуни диссертатсия. Диссертатсияи Саймаҳмадов Лутфулло Насридиновӣ аз номгӯйи ихтисораҳо, муқаддима, се боб, шаш зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат буда, дар ҳаҷми 174 саҳифаи матни компютерӣ таҳия шудааст. Сохтори диссертатсия аз

чиҳати мантиқӣ дуруст буда, ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот мутобиқат менамояд.

Дар муқаддима мубрамии мавзуи таҳқиқот асоснок гардида, дараҷаи омӯзиши масъала, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, объект ва предмети таҳқиқ, асосҳои назариявӣю методологӣ, навгониҳои илмӣ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳои таҳқиқот, инчунин саҳми шахсии доктара ба таври возеҳ ва мантиқӣ муайян карда шудаанд.

Боби якуми диссертатсия – «Масъалаҳои назариявӣю методологии ташаккули низоми геополитикии ҷаҳон» аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби якуми боби якум муаллиф назарияҳои классикӣ ва муосири геополитика, парадигмаҳои асосии геополитикӣ ва равишҳои илмии таҳқиқи муносибатҳои байналмилалиро таҳлил намуда, таҳаввули афкори геополитикиро дар марҳилаҳои гуногуни рушди низоми ҷаҳонӣ баррасӣ кардааст. Дар зербоби дуюм масъалаҳои назариявӣю методологии ташаккули низоми геополитикии ҷаҳон, тағйирёбии сохтори низоми байналмилалӣ ва таъсири равандҳои геополитикӣ ба ташаккули низоми бисёрқутбии ҷаҳони муосир мавриди таҳлил қарор гирифтаанд.

Боби дуюми диссертатсия – «Ҷаҳонишавӣ ва мавқеи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити муосир» аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби якуми боби дуюм – «Таъсири ҷаҳонишавӣ ва ҳамгироии минтақавӣ ба равандҳои геополитикии замони муосир» моҳият ва хусусияти равандҳои ҷаҳонишавӣ, ҳамгироии минтақавӣ ва таъсири онҳо ба муносибатҳои байналмилалӣ ва муҳити геополитикӣ мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Дар зербоби дуюм – «Устуворшавии мавқеи геополитикии Тоҷикистон дар шароити соҳибистиклолӣ» масъалаҳои ташаккули сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҳкими давлатдорӣ, ҳифзи манфиатҳои миллӣ, таъсири омилҳои минтақавӣю байналмилалӣ ба рушди кишвар, инчунин масъалаҳои марбут ба таҳдидҳои замони муосир, экстремизм, терроризм ва рақобати геополитикии қудратҳои ҷаҳонӣ дар минтақаи Осиёи Марказӣ ҳамаҷониба таҳлил гардидаанд.

Боби сеюми диссертатсия – «Таҳкими мавқеи байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар равандҳои геополитикии имрӯза» низ аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби якуми боби сеюм – «Тоҷикистон дар равандҳои геополитикии минтақавӣ ва глобалии замони муосир» равандҳои ташаккули сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, рушди ҳамкориҳои байналмилалӣ, нақши омилҳои дохилию хориҷӣ дар таҳкими мавқеи геополитикии кишвар ва масъалаҳои ҳифзи манфиатҳои миллӣ

мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Дар зербоби дуюм – «Дурнамои ҳифзи манфиатҳои геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми нави ҷаҳонӣ» масъалаҳои вобаста ба сиёсати хориҷии бисёрсамта, диверсификатсияи ҳамкорихои байналмилалӣ, густариши муносибат бо созмонҳои минтақавию байналмилалӣ ва дурнамои таҳкими мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир баррасӣ шудаанд.

Хулосаи диссертатсия бо мухтавои бобҳо ва зербобҳо мутобиқ буда, натиҷаҳои асосии таҳқиқотро ба таври мантиқӣ ҷамъбаст менамояд. Хулосаҳо ва пешниҳодҳои илмӣ муаллиф аз таҳлили амиқи сарчашмаҳои илмӣ ва воқеиятҳои сиёсӣ бармеоянд ва бо далелҳои илмӣ асоснок гардидаанд.

Дар маҷмӯъ, мазмуни диссертатсия ба мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот пурра мувофиқ буда, аз пайдарҳамии мантиқӣ, сатҳи баланди таҳлили илмӣ ва ҷамъбасти асосноки натиҷаҳои таҳқиқот шаҳодат медиҳад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Муаллиф диссертатсия ва автореферати диссертатсияи худро бо риояи талаботи «Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводи илмӣ», ки бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493 тасдиқ гардидааст, таҳия намудааст.

Мутобиқати тахассуси илмӣ довталаб ба дараҷаи илмӣ. Довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович солҳои 2011-2013 дар зинаи магистратураи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон таҳсил намуда, онро бо ихтисоси сиёсатшиносӣ хатм намудааст. Таҳқиқоти илмӣ худро ба ҳайси унвонҷӯи Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови АМИТ аз рӯи ихтисоси илмӣ 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ анҷом додааст. Бинобар ин, тахассуси илмӣ довталаб ба дараҷаи илмӣ дарёфтшаванда мутобиқат дорад.

Норасоиҳо ва эродҳо. Бо вучуди арзёбии мусбат, ки дар тақриз оварда шудааст, дар кори диссертатсионӣ якчанд камбудию норасоиҳо низ мавҷуданд. Аз ҷумла:

1. Агар мавқеи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои дигари Осиёи Марказӣ ба таври қиёсӣ таҳлил мегардид, умумият ва махсусияти рушди давлатҳои минтақа ошкор карда мешуд.

2. Узвияти Тоҷикистон ва ҳамкориҳои хориҷии кишвар дар созмонҳои минтақавию байналмилалӣ, аз ҷумла СААД, СҲШ, ИДМ ва ҷанде дигарон нишон дода шудааст, аммо таъсири механизмҳои гуногуни созмонҳои номбаргардида ба сиёсати хориҷии Тоҷикистон дар сатҳи зарурӣ таҳлил нагардидааст.

3. Нақши захираҳои обӣ, неругоҳҳои барқи обӣ ва дипломатияи об дар таҳкими мавқеи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сатҳи зарурӣ таҳлил нагардидааст.

4. Дар таҳқиқоти довталаб таъсири бӯҳрони Афғонистон ба минтақаи Осиёи Марказӣ, бахусус аҳамияти геополитикии бӯҳрони мазкур ба инобат гирифта шудаанд. Дар ин радиф довталаб таҳдиду хатари терроризм, экстремизм ва қочоқи маводи муҳаддирро ёдоварӣ намудааст. Аммо иқтидори транзитӣ, ҳамкориҳои наздисарҳадӣ ва рушди инфрасохтори ин кишварро ҳамчун омили таъмини амнияти минтақавӣ камтар ба назар гирифтааст.

Бояд гуфт, ки эродҳои номбаргардида арзиши илмии диссертатсияи довталабро коҳиш намедиханд ва ба аҳамияти назариявӣю амалии натиҷаҳои таҳқиқот таъсири манфӣ намерасонанд.

Хулосаи умумӣ оид ба диссертатсия. Диссертатсияи Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович дар мавзӯи «Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низомии геополитикии ҷаҳони муосир» ҳамчун таҳқиқоти мустақилона анҷомёфта ва дар сатҳи баланди илмӣ омодашуда арзёбӣ мегардад. Мавзӯ, муҳтаво, навгонии илмӣ, аҳаммияти назариявӣю амалии натиҷаҳои таҳқиқот, инчунин хулосаҳо ва пешниҳодҳои илмии муаллиф ба талаботи корҳои диссертатсионӣ ҷавобгӯ мебошанд. Диссертатсия ба талаботи бандҳои 31 ва 33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 июни соли 2023, №295) тасдиқ гардидааст, пурра мутобиқат менамояд. Автореферати диссертатсия низ тибқи талаботи муқарраргардида таҳия шуда, муҳтавои асосӣ, натиҷаҳои илмӣ ва хулосаҳои диссертатсияро пурра инъикос менамояд.

Бо назардошти натиҷаҳои таҳқиқот, сатҳи асоснокии илмӣ, навгонии илмӣ ва аҳаммияти назариявӣю амалии онҳо муассисаи пешбар чунин меҳисобад, ки Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои

сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мебошад.

Тақризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 юни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо аз 26 юни соли 2023, №295) тасдиқ гардидааст, таҳия ва пешниҳод шудааст.

Тақриз аз ҷониби номзоди илмҳои сиёсӣ, и.в. дотсенти кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни Ахиева Саодат Умарбековна омода гардидааст.

Тақризи мазкур дар маҷлиси ғайринавбатии кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни аз 17 августи соли 2026, протоколи №14 муҳокима гардида, тасдиқ шудааст.

Дар маҷлиси кафедра 12 нафар иштирок намуданд. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарafdор» – 12 нафар, «муқобил» – нест, «бетараф» – нест.

Раиси маҷлис,
доктори фалсафа (PhD)
аз рӯи ихтисоси
6D050200 сиёсатшиносӣ

 / Амиров Т.Ш.

Лоихаи тақриз омода гардид
аз ҷониби номзоди илмҳои
сиёсӣ, и.в. дотсент

 / Ахиева С.У.

Котиби маҷлис,
номзоди илмҳои сиёсӣ

 / Шерматов Б.Г.

Имзоҳои Т.Ш. Амиров, С.У. Ахиева ва
Б.Г. Шерматовро тасдиқ менамоям.
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДДОТ ба номи С. Айни



Қодирзода С.

Суроғаи муассисаи пешбар:
734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 121
+992 (37) 224 13 83
E-mail: info@tgpu.tj
Сомонаи расмӣ: www.tgpu.tj